

Talousarvio 2024 ja taloussuunnitelma 2024–2027

VD/6787/02.01.00.00/2023

PT/MR/PK/EP

Suomen tulevaa talouskehitystä kuvaa epävarmuus. Lyhyellä aikavälillä on selvää, että Suomen talouskehitys on hidastumassa. Inflaatio on leikannut kotitalouksien ostovoimaa ja johtanut koronnostoihin. Tämä taas on leikannut mm. rakentamista, muita investointeja ja kulutuskysyntää.

Valtiovarainministeriön ennusteen mukaan Suomen talous ei kasva vuonna 2023. Vuonna 2024 talouden ennustetaan kääntyvän 1,4 prosentin kasvuun. Valtiovarainministeriön ennuste olettaa inflaation hidastuvan nopeasti ja kuluttajahintaindeksin muutoksen laskevan alle 2 prosenttiin vuonna 2025. Palkankorotukset nostavat ostovoimaa ja ostovoiman parantumisen pitäisi kääntää yksityinen kulutus kasvuun vuonna 2024. Vuonna 2025 talous kasvaisi jo 1,9 prosenttia. Tätä nopeuttaisi vihreään siirtymään tähtäävät investoinnit. Näihin luonnollisesti liittyy epävarmuuksia. Viitteitä on olemassa mm. siitä, että suurimmat investointipäätökset tuulivoimaan ovat tällä erää jo takana.

Taloukskasvun hidastuminen vaikuttaa työllisyyteen ainakin hidastamalla työllisyyden parantumista tai kasvattamalla hieman työttömyyttä. Kuitenkin työllisyyden parantumisen ennustetaan jatkuvan jo ensi vuonna ja työllisyysasteen (20–64-vuotiaat) nousevan lähelle 80 prosenttia vuonna 2025. Työllisyysaste olisi nousemassa historiallisen korkeaksi. Ennusteen haaste liittyy mm. asuntorakentamiseen. Rakentamisen ennustetaan laskevan voimakkaasti, mutta lasku voi olla ennustettuakin syvempi, jolloin se hidastaisi elpymistä. Taloudellisen pysähtymisen jääminen lyhyeksi edellyttää myös sitä, että inflaatio laskee nopeasti. Tämäkään ei ole varmaa. Rakenteellinen haaste on myös se, ettei euroalueen inflaatio välttämättä laske yhtä nopeasti kuin Suomen, jolloin korkojen laskuja ei ole odotettavissa Suomen talouden kannalta optimaaliseen tahtiin.

Suomen julkinen talous kehittyi myönteisesti vuonna 2022. Tähän vaikutti mm. BKT:n nopea kasvu ja verotulojen nousu. Julkisen talouden velkasuhde pieneni tämän seurauksena. Julkisen velan suhde BKT:hen vuonna 2022 oli 71,7 prosenttia ja valtion velkasuhde 51,6 prosenttia. Vuonna 2023 valtionvarainministeriö olettaa julkisen talouden alijäämän olevan 2,4 prosenttia ja valtiontalouden alijäämän 3,5 prosenttia suhteessa BKT:hen. Hitaan taloukskasvun oloissa tämä kääntänee velkasuhteen verrattuna BKT:hen taas kasvuun. Vuoden 2024 valtion talousarviesitys on 11,5 miljardia alijäämäinen, joten velkaantuminen tulee jatkumaan myös ensi vuonna.

Julkisen talouden alasektoreista suurinta alijäämää tekee valtionhallinto, mutta myös hyvinvointialueet ovat aloittaneet toimintansa alijäämäisinä, eikä alijäämä ole pienenemässä ennustejaksolla. Kuntahallinto pysyy koko ennustejakson lähellä tasapainoa, kun taas sosiaaliturvarahastot ovat ylijäämäisiä. Julkinen velkasuhde on alkanut jälleen kasvaa. Valtionhallinnon ja paikallishallinnon yhteenlaskettu mittava alijäämä, väestön ikääntyminen, sekä edelleen kasvavat velanhoitokustannukset pitävät velkasuhteen nousevalla uralla jatkossakin.

Vuoden 2023 alusta sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävät siirtyivät hyvinvointialueille ja niitä vastaava rahoitus valtiolle. Kuntahallinnon tehtävät painottuvat nykyisin lapsi- ja nuorisoikäluokkien tarvitsemien koulutus- ja varhaiskasvatuspalveluiden järjestämiseen, joiden yhteenlaskettu palvelutarve on laskeva. Useissa kunnissa mahdollisuudet kouluverkon sopeuttamiseen ovat kuitenkin rajalliset.

Kulutusmenoja vähentää vuonna 2023 monien hallituksen määräaikaisten toimien lakkaaminen hallituskauden päättyessä. Pääasiassa kuntahallinnon kulutusmenoja kasvattaa taloussuunnitelmavuosina kuitenkin hintojen kasvu, jota nostaa etenkin kunta-alalle sovitut ns. yleisen linjan ylittävät palkankorotukset. Palkkaratkaisusta huolimatta työikäisen väestön määrän väheneminen ja työvoiman saatavuusongelmat haastavat myös kunta-alaa, jossa eläköityminen on voimakasta. Osaajapulaa on mm. sivistystoimessa sekä teknisessä toimessa, mikä vaikeuttaa jo nyt palvelujen järjestämistä ja hankkeiden toteuttamista.

Vuonna 2025 työ- ja elinkeinopalvelut siirretään kuntien vastuulle ja samalla kuntien rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista laajennetaan koskemaan työmarkkinatuen lisäksi myös perus- ja ansiopäivärahaa. Muutos lisää kuntatalouden menoja vajaalla miljardilla eurolla vuoden 2025 tasolla, mutta kuntien valtionosuuksia lisätään siirtyviä kustannuksia vastaavasti. Uudistuksen myötä kuntien henkilöstömäärä kasvaa noin neljällä tuhannella henkilötyövuodella. Yleisellä työllisyyskehityksellä on uudistuksen jälkeen entistä suurempi vaikutus kuntien talouteen.

Kuntahallinnon investointipaineiden arvioidaan pysyvän mittavina jatkossakin muun muassa korjausvelan ja väestön muuttoliikkeen vuoksi. Lisäksi Venäjän hyökkäyssota on osaltaan vauhdittanut merkittävästi kuntien vihreää siirtymää ja tiukentanut siihen liittyviä tavoitteita. Investointien oletetaan palaavan kasvu-uralle vuoden 2023 jälkeen. Rahoituskustannusten nousu ja työvoimapula voivat kuitenkin lykätä investointeja eteenpäin tai estää niiden toteutumisen. Kuntahallinnon paheneva työvoimapula voi myös tuoda yllätyksiä joko palvelujen saatavuuden tai niiden ennakoitua nopeamman kustannusten nousun muodossa.

Kuntahallinnon rahoitusaseman arvioidaan olevan likimain tasapainossa vuonna 2023, mutta alijäämä alkaa kasvaa jo vuonna 2024 menojen kasvaessa tuloja nopeammin. Ennusteen mukaan kuntahallinnon alijäämä tasaantuu 0,2 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen vuosina 2025–2027.

Vantaan vuoden 2024 talousarvion valmistelu

Vantaalla laadittiin ja hyväksyttiin vuoden 2021 alussa tuottavuus- ja kasvuohjelma vuosille 2021–2025, jonka tavoitteena on parantaa kaupungin taloustilannetta siten, että vuonna 2023 käyttötalous olisi tasapainossa ja tilikausi ylijäämäinen. Tavoitteena on nostaa vuosikatetta vuosittain siten, että vuonna 2025 se olisi vähintään 130 milj. euroa.

Vuoden 2024 talousarvioluvut eivät ole vertailukelpoisia vuoden 2022 tilinpäätöslukuihin verrattuna 1.1.2023 tapahtuneen hyvinvointialueuudistuksen takia. Vuoden 2025 alusta astuu voimaan TE-palvelut 2024-uudistus, jolla myös on iso vaikutus kuntatalouteen. TE2024-uudistuksessa työllisyys- ja elinvoimapaalveluiden järjestämisvastuu siirtyy TE2024 ja Koto2024 -lakien perusteella pysyvästi kuntien tehtäväksi. Muutos lisää kaupungin toimintamenoja, mutta myös valtionosuustuloja.

Kaupungin ja rahastojen yhteenlasketut toimintatulot talousarviossa 2024 ovat 343,0 milj. euroa ja toimintamenot 1 031,0 milj. euroa. Vuoden 2023 talousarvioon nähden toimintatulot laskevat 0,4 prosenttia ja toimintamenot kasvavat 4,2 prosenttia. Vuoden 2023 toisen osavuositarkastuksen vuosiennusteeseen nähden toimintatulot kasvavat 4,0 prosenttia ja toimintamenot 2,1 prosenttia.

Toimintamenoissa on kohdistettu resurssilisäystä erityisesti koulutuksen ja varhaiskasvatuksen sekä kaupunkikulttuurin lisääntyneitä palvelutarpeita vastaavasti. Vuosi 2024 on Vantaan kaupungin 50-vuotisjuhlavuosi ja se on myös huomioitu talousarviossa. Yleisen hintakehityksen kustannuksia lisäävät vaikutukset palvelujen ostoihin on huomioitu. Myös kaupungin kärkihankkeiden suunnitteluun on lisätty

resursseja ja määrärahoja. Kunta-alan palkkaratkaisun kustannusvaikutukseen on vuonna 2024 varauduttu 26,2 milj. eurolla, josta suurin osa on jaettu toimialoille. Vielä päättämättä oleva osuus eli vuoden 2024 kehittämisohjelmaerä ja paikallinen järjestelyerä jätetään keskitetyksi varaukseksi kaupunkistrategian ja johdon toimialalle.

Hyvinvointialueiden aloittaessa 1.1.2023 kaikilta manner-Suomen kunnilta leikattiin kunnallisveroprosenttia -12,64 prosenttiyksikköä, joten kuntien tuloveroprosentit ovat vuonna 2023 voimassa prosentin sadasosan tarkkuudella. Vuoden 2024 tuloveroprosentit tulee kuitenkin määrätä ja ilmoittaa 0,1 prosenttiyksikön tarkkuudella. Talousarviossa 2024 Vantaan tuloveroprosentti on pyöristetty pyöristyssäännön mukaisesti lähimpään prosenttiyksikön kymmenykseen eli se on 6,4, kun vuoden 2023 tuloveroprosentti on 6,36. Kaupungin arvioidaan saavan kunnallisveroja 407 milj. euroa vuonna 2024, 5,4 prosentin lasku vuoden 2023 tilinpäätösennusteeseen nähden. Verotuoton lasku johtuu siitä, että vuonna 2023 kaikki kunnat ovat hyvinvointialueuudistuksen vuoksi saaneet ns. verohäntiä, eli kaupunki on saanut verotuloja vuonna 2023 vielä osittain vuoden 2022 veroprosentin 19,00 mukaisesti.

Koko maan kuntien yhteisöveroarvion pohjalta kaupungin arvioidaan saavan yhteisöveroja 86,0 milj. euroa vuonna 2024, mikä tarkoittaisi 9,2 prosentin laskua vuoden 2023 ennusteeseen nähden. Kuten kunnallisverokertymään myös yhteisöverotulojen kertymään vaikuttaa vuonna 2023 ns. verohännät, eli kaupunki saa yhteisöverotuloja vuonna 2023 vielä osittain vanhan jako-osuuden mukaisesti. Verohännät parantavat verokertymää, mutta yritysten vuonna 2023 alentuneet maksettujen ennakkoverojen määrät pienentävät sitä. Vuoden 2023 heikentynyt kehitys vaikuttaa myös vuoden 2024 kertymäärviöön.

Vuonna 2024 kiinteistöveroja arvioidaan kertyvän 119,0 milj. euroa, 4,8 prosentin nousu vuoden 2023 tilinpäätösennusteeseen nähden. Taloussuunnitelmakaudella 2024–2027 prosentit pidetään ennallaan, ellei lainsäädäntömuutokset muuta edellytä. Hallitus on 9.10.2023 antanut eduskunnalle käsiteltäväksi esityksen kiinteistöverolain muuttamisesta. Esityksen mukaisesti maapohja eriytetään yleisestä kiinteistöverolajista siten, että siihen sovelletaan omaa veroprosentin vaihteluväliä. Yleisen veroprosentin vaihteluväli rakennusten osalta säilyy ennallaan 0,93-2,00 prosentissa, mutta maapohjan osalta vaihteluvälin alarajaksi määrättäisiin 1,30 prosenttia. Maapohjan kiinteistöveroprosentin yläraja säilyisi 2,00 prosentissa. Tämä tulee huomioida kuntien ilmoittamissa kiinteistöveroprosenteissa, mikäli lainsäädäntö etenee. Sen eurovaikutukset kaupungille ovat kuitenkin rajalliset, koska Vantaan yleinen kiinteistöprosentti on 1,28, joka on hyvin lähellä suunniteltua uutta maapohjan kiinteistöveron alarajaa 1,30. Lokakuussa tarkentuneiden verotuloennusteiden mukaan verotulot hieman laskivat suhteessa elokuun ennusteeseen, joten mahdollisen uudistuksen tuoman verotulon vaikutuksia ei ole syytä huomioida talousarviossa kokonaisverotuloja kasvattavana tekijänä.

Kaupungin arvioidaan saavan valtionosuuksia yhteensä 182,0 milj. euroa vuonna 2024, joka on 2,4 prosenttia vuotta 2023 enemmän.

Vuosikate on vuoden 2024 talousarviossa 111,0 milj. euroa (TA 2023: 158,4 milj. euroa) ja poistot 115,8 milj. euroa. Vuoden 2024 talousarvion tilikauden tulos on negatiivinen -4,8 milj. euroa ja tilikauden alijäämä on -3,5 milj. euroa.

Vuonna 2024 kaupungin lainakanta kasvaa talousarvion mukaan noin 89,7 milj. euroa, jolloin pitkäaikainen lainakanta olisi vuoden 2024 lopussa enintään 856 milj. euroa. Lainavarausta kasvattavat erityisesti kaupungin perusinvestointien kasvu, Vantaan ratikan investointi sekä maanmyyntituottojen väliaikainen lasku. Kaupungin pitkäaikainen lainakanta on laskenut yli 300 milj. euroa viimeisen seitsemän vuoden aikana ja lainakannan euroa/asukas -tunnusluku on valtakunnan keskiarvon tasolla.

Taloussuunnitelman 2024–2027 investoinnit

Vuonna 2024 talousarvion investointiohjelmassa investointimenot ovat 198,3 milj. euroa ja investointiosan netto 192,3 milj. euroa. Investointiohjelma päivitetään vuosittain osana talousarvion valmistelua. Talousarvion mukaisesti vuoden 2024 kokonaisinvestoinneista 57 prosenttia pystytään rahoittamaan tulorahoituksella.

Kaupunkiympäristön toimialan kiinteistöt ja tilat -palvelualue on valmistellut yhdessä toimialojen ja talousohjauksen kanssa Vantaan kaupungin uudisrakentamista koskevan rakennusinvestointiohjelman seuraavalle 10-vuotiskaudelle. Uudisrakentamiseen on vuodelle 2024 budjetoitu yhteensä 53,1 milj. euroa. Vuonna 2024 valmistuvia hankkeita ovat Korson päiväkotitilaajennus, Vuorikumpu-hoivarakennuksen laajennus ja Vaskivuoren lukion laajennus. Rakenteilla olevia hankkeita ovat mm. Elmon uimahalli ja Mårtendals bildningsrum -päiväkotilaajennus. Aloittavia hankkeita ovat Kanniston koulun II vaihe, Aviapoliksen päiväkotitilaajennus, Karhunkierroksen päiväkotitilaajennus, Kytöpuiston koulun laajennus ja Kuusijärven alueelle 2 savusaunaa ja info-/wc-tilat. Määräraharahoitteisiin korjausrakennushankkeisiin on vuodelle 2024 budjetoitu yhteensä 48,6 milj. euroa.

Kunnallistekniikan investointeihin ja Vantaan ratikkaan varataan talousarviossa 2024 yhteensä 54 milj. euroa. Hankkeet toteutetaan toimialan strategian ja asuntotuotanto-ohjelman mukaisesti, ja toimintaa ohjaavat osaltaan myös maankäyttösopimukset. Määrärahasta on varattu Vantaan ratikan suunnitteluun ja rakentamisen aloittamiseen 9 milj. euroa.

Tietojärjestelmäinvestointeihin on vuodelle 2024 varattu 7,0 milj. euron ja irtaimen omaisuuden investointeihin 7,0 milj. euron määräraha. Lisäksi talousarviossa on varattu maanhankintaan ja maa-alueiden kunnostamiseen 24 milj. euroa sekä osakkeiden ja osuuksien hankintaan 3,3 milj. euroa.

Kaupunginjohtajan talousarvio- ja taloussuunnitelmaesitys esiteltiin valtuutetuille ja kaupunginhallituksen jäsenille talousarvion ja taloussuunnitelman informaatiotilaisuudessa 2.10.2023. Esityslistan liitteenä on kaupunginjohtajan talousarvio- ja taloussuunnitelmaesitys vuosille 2024–2027. Kaupunginhallituksen asettama neuvottelukunta käsittelee talousarvioesitystä 30.10.2023.

Kaupunginhallitus 31.10.2023 § 6

Kaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) hyväksyä talousarvio- ja taloussuunnitelmaesitys vuosille 2024–2027 kaupunginhallituksen esityksenä kaupunginvaltuustolle,
- b) oikeuttaa talousohjaus tekemään teknisluonteiset laskennalliset tarkistukset ja tekstitarkistukset, ja
- c) esittää kaupunginvaltuustolle
 1. hyväksyttäväksi vuoden 2024 talousarvion sitovat tavoitteet sekä valtuustoon nähden sitovat määrärahat ja tuloarviot,
 2. hyväksyttäväksi vuoden 2024 talousarvion täytäntöönpanomääräykset, ja
 3. hyväksyttäväksi taloussuunnitelma 2024–2027

Käsittely:

Kaupunginhallitukselle oli jaettu taloussuunnitelman yksityiskohtaiseen käsittelyyn 30.10.-31.10.2023 kokoontuneen neuvottelukunnan neuvottelutulos talousarvio- ja taloussuunnitelmaesitykseen 2024–2027 tehtävistä muutoksista. Kaupunginjohtaja otti neuvottelutuloksen omaan esittelyynsä.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Liitteet:

- Kaupunginjohtajan esitys - talousarvio 2024 ja taloussuunnitelma 2024–2027
- TS 2024 neuvottelutulos

Täytäntöönpano: kuntademokratia; esitys valtuustolle

Muutoksenhakuohje: 3.1. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

kaupunginjohtaja Pekka Timonen, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi
talous- ja strategiajohtaja Matti Ruusula, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi
talousarviopäällikkö Päivi Kandolin, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi